

מסורת הש"ס

א) נפסחים קח: מגילה ד. ערין ג. ג. ב) סוכה מה. ג) [מש' סופרים פי' הלכה ו]א) ז'ל בל"י חל"י אמי"ה שעשה נסים וכו' ושהחייט וכו' וכו"ל בהר"ף והל"ש, ב) נבשאלתו ב' ס' איתא בד' נחמן בד' יתחקן, ו) דמאי פ"א מ"ד, ו) נלפי פרשי' ד"ה והיה ממנהיג כו' סמך ב"מ קיד: מנין לערום שלא הש"ס אסופא דקרא כתיב' מוס' תמונת כט. מד"ה אלו וכן כתבו בשאר דוכתי ועי' ב"מ קיד: מנין לערום שלא יתרוס דכתי' ולא יראה בן ערות דבר ע"ש פרש"י, ח) לשל יג. תמונת כד. ט: גיטין פא. ויפלה לה: תמונת לא, ט) ז"ל אמה, ו) תוספת' דקדא פ"א מ"ב פ' קדושים, ט) דמאי פ"ג מ"א, ט) גלא: וע"ש בסופ' ד"ה עשהא כשריה,



תורה אור השלם

1 על פי התורה אשר יורחק ועל המשפט אשר יאמרו לה מעשה לא חסור מן הדבר אשר יגידו לה ימין ושמאל: דברים יז יא
2 זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור שלא אבדו ויגדך ויגידו ויאמרו לה: דברים לב ז

3 ב"י ה' אלדדך מתחלה בקרב מנהיג להוציך ולתת איביך לקנין וקהל מאריך קדוש ולא דאך בה ערות דבר ושם מאריך:

4 ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה לקצר ולקט קצירך לא תלקט: ויקרא יט ט



גליון הש"ס

בב' איבעיא להו לגביל ע"י לעיל דף ט ע"א מוס' ד"ה אכל דיו:



לעזי רש"י

לנטרנ"א [נלפ"א]. פנס. גומ"א. שרף (של אהל). פרוניי"ל [פרוניליי"ר]. עץ שדוף-בר.



מוסף רש"י

הרואה נר של חנוכה. קלי על שלל הדליק צנינו ועובר בזה"ר ויהא אומר בפסמי ישרא, שנתה להניח כספה, צריך לברך. על ראהו הלאשונה (סוכה יו), מדליק מברך שחיה. להדליק נר ושעה נסים, ורואה מברך אחת. עשהה נסים למוריה (שם).



תום' ישנים

א) ומנכסין היינו ברהמ"ז ע"ר אחרת העוצרין משס בשוק: אפי' מרוח אחס נמי. סבורין הן שהצית חלוק מתוכו: ואי חשדא דגני מסא.



מוסף תוספות

א. וחרור ומניחה. רמב"ן. לצורך נר חנוכה. רשב"א. ב. הא אמר' השתא דאמרת הדליקה עושה מצוה הדליקה חשו"ק לא עשה כלום, אלא למד' הנחה עש"מ, אינ"פ שהדלקתה בספול הנחה כשורה מכשורת, ה"ר אמאי

מכבה. רמב"ן. ג. דמיגרע ברע. רשב"א. ד. ת"לויכא פרסומי ניסא. רשב"א. ה. וכשהניחה בן דעת דיו ופסיר דמי. רשב"א. ו. דלא תני אהל הנך דלא תני במתני'. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. ז. דהא דיו וכו' שנתנים בו עפצים וקומוס לח הוא, ובגמ' משמע דדיו וכו' יבש היי. ח' ה"רן. ט. רבי אמר. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. ט. ושייך לומר בו פלי קורטא. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. מדרקמא קורטא דדיוותא משמע שהוא יבש. מוס' מנח כ. ד"ה פלי. י. אלא בדיו של עפצים. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. יא. קליפת. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. יב. שמקליפת האלנות מבשלין את הדיו. מוס' הלא"ש. יג. והוא יבש, ואין נותנין בו לא עפצים ולא קומוס. ח' ה"רן. יד. דהיינו לחלוותי דמים שבאשה. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. יט. דן[דיק אין לו גומי אלא לחלוותי. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו.

עששים. כלי גדול של זכוכית בלע"ז לנטרנ"א: דולקס. שהדליקה למאות חנוכה בע"ש: ומדליקה. למאות הלילה: היו באומו הסס.

סגורו ייונים על כל צמולות הנשואות להיצעל לטפסר תחלה ועל יד אשה נעשה הנס: אכסנאי. אורח: כסר דנסינזי. ופעמים שהייתי

אכסנאי ללמוד תורה: עלי. בשבילי:

בגו ציטאי. צייתי: משוך נהוריה.

אינו ממחר כללות כשמן זית: לזיל נהוריה. לזול ומאיר: לגביל מלאתי בתשוצת הגאונים שמעשנין כלי זכוכית בשען שמן זית עד שמשחיר וגורר השחוריות ונותן בו שמן קימעה ומגביל בו ומייבשו צממה וממחה אותו לתוך הדיו: לעשן. נמי כדפרשית: שרף. גומ"א: קטף. פרוניי"ל של יער כמו שלאו עושים משל שרף: הרואה העוצר בשוק ורואה בלחד התכרות דולק. ומלאתי בשס רבינו יתחק בן יהודה שאמר משס רבינו יעקב דלא חזקקה ברכה זו אלא למי שלא

הדליק צנינו עדיין או ליושב בספינה: הרואה מצרך ססים. שעשה נסים ושהחיינו שאין עליו לנכך להדליק דהא לא אדליק איהו: מאי ממעט. ממעט: כל יומי אוסיה. שהרי כל שמנה הדליקין מן הפך אצל זמן משהגיענו להתחלת זמן הגיענו: היכן זוגו. הא לאו דלוריתא היא אלא מדבריהם: מלא ססור. מן הדבר אשר יגידו לך וגו': מערבין בו. עירובי חלרות ותחומין: משפספין בו. צמזי דאי צני מפקר לנכסיה והוה עמי וחזי ליה כדמתנ"ס מאכלין

אח העניים דמאי הלכך חשוב ידידה: ומנכרין עליו. המוציא: ומומנין עליו. ברכת הזימון: ומפריש אסור. אדם שהוא ערום כלומר דלא נרץ לבדו עליה בהפרשתו: והיא מחניך קדוש. ולא יראה בן ערות דבר אפילו בדור דהזכרת השס לא יראה בן ערות דבר: והאי דדבריהם. כגון נר חנוכה: ספק דדבריהם. כגון דמאי שהפרשתו אינה אלא מספק: וצני ברכה. קדוש היוס: רצא אחר. ספק דדבריהם צני ברכה ודמאי אפילו ספק לא היו אלא חומרא בעלמא דרוב עמי הארץ מעשרין: חלר שיש לה ב' פתחים. שיש צניט ב' פתחים פתחים לחצר איש צניט ב' נרות נר לכל פתח כדמכ' טעמא משום חשדא שהרואה יאה סבור שהצית חלוק והרי הוא של שני צני אדם ויאמרו האחד אינו מקיים מצוה נר: מב' רוחות. אחד בלפון ואחד בצמורח: חשדא דעלמא. צני

בגמר קאירו כדכתיב לא תכלה משמע בשעת כלייו ולא שיקפה אומה קודם לכן: מפני בטול עניים. וכולהו מפרש להו: שעה פנויה. שאין עניים אאלו ויאמר לקרובו עני מהר וטול כאן עד שלא יבאו אחרים אצל עכשו שמניחה בגמר קאיר השדה העניים רואין ובאין: ומפני

במה מדליקין פרק שני שבת

כג.

מכבה ומגביהה ומניחה וחוזר ומדליק מיבעי ליה. וא"ת אמאי

מכבה וחוזר ומדליק בהגבהה? סגי כיון דהנחה עושה מצוה^א דאטו מי גרע דלוקה ועומדת מהדליקה חש"ו וי"ל דמיידי שהדליקה מתחלתה לזורך שבת^ב ולכן גרע מהדליקה חש"ו דהתם

שמדליקה צמחה ניכר הדבר שהוא מדליקה לשם חנוכה.^ג ריב"א:

שמע מינה הדרלקה עושה מצוה. וא"כ מותר להדליק מנר

לנר ומכל מקום כיון שנהגו עולם להסמיר אין לשנות המנהג:

מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי. נראה דאנר

חנוכה קאי ומשום טעמא דמסיק דנפיש נהוריה טפי אצל לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר לפי שנמשך אחר הפחילה טפי מכולהו כדמוכח במתניתין דכולהו מרוד ציה דמדליקין:

בל השרפים יפים לדין. פירש בקונטרס שרף גומא ואין נראה לר"ת דהא דיו אין זה גומא כדלמרינן בפ"צ דגיטין (דף יט. ושם) בכל כותבין צדיו צסס וצסקרא וצקומוס ומפרש בגמרא קומוס גומא ודיו נמי אין זה מי עפציס שרגילי

להניח בהן גומא דהא בצרייתא קתני התם כתבו צמי טריא ועפלא דהיינו עפציס כשר משמע דלאו היינו דיו דקתני במתניתין ועוד דכשר משמע דיעבד וצדיו היא עיקר הכמיהה ועוד^ד דצפרק כל היד (נדה דף כ. ושם) דמרינן^ה פלי קורטא דדיותא וצדיק דהיינו דיו שלנו שיהא קשה^ו ולא של עפציס ואין דרך להניח גומא לתוך דיו שלנו^ז אלא שרף [דהכא] היינו לחלומית של אילין^ח כמו שלאו עושין דיו שלנו^ט וכן יש צנדה צפ"ק (דף י.) גצי צמולה זו שירפה מצוי חו אין שירפה מצוי^י וכן צפ' כל שעה (פסחים לג. ושם) ירק מר יש לו שרף ופניו מכספין דע"כ הוא שרף היינו לחלומית^{יב} ועל כן היה פוסל ר"ת ס"ת שאין כותבין צדיו שלנו דשאר לא מיקרי דיו כדפי' ואמר' צפ' הצוה [לקמן קג.] כתבו שלא צדיו הרי אלו יגנוו ומוקמי' לה בהקומן רצה (מנחות דף לה.)^ט צס"ת:

הדר

רב אויא אמר ימלא תסור רב^א נחמיה אמר^ב שאל אביך ויגדך וקניך ויאמרו לך מתיב רב עמרם^ג הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו^ד ומברכין עליו ומוזמנין עליו ומפרישין אותו ערום ובין השמשות ואי אמרת כל מדרבנן בעי ברכה הכא כי קאי ערום היכי מברך והא בעינן^ה ויהיה מחניך קדוש וליכא אמר אביי^ו דודאי דדבריהם בעי ברכה ספק דדבריהם לא בעי ברכה והא יו"ט שני דספק דבריהם הוא ובעי ברכה התם כי היכי דלא ליזילולי בה^ז רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן: אמר רב הונא חצר שיש לה ב' פתחים צריכה שתי נרות^ח (ואמר) רבא ילא אמרן אלא משתי רוחות אבל מרוח אחת לא צריך מ"ט אילימא משום חשדא חשדא דמאן אילימא חשדא דעלמא אפילו ברוח אחת נמי ליבעי אי חשדא דבני מתא אפי' משני רוחות נמי לא ליבעי לעולם משום חשדא דבני מתא וזימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי ואמרי כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק בהך פיתחא נמי לא אדליק ומנא תימרא דחיישינן לחשד^ט דתניא אמר רבי שמעון ב"שביל ארבעה דברים אמרה תורה להניח פיאה בסוף שדהו מפני גזל עניים ומפני ביטול עניים ומפני החשר ומשום^י בל תכלה מפני גזל עניים שלא יראה בעל הבית שעה פנויה ויאמר לקרובו עני הרי זו פאה ומפני

א. דהא דיו וכו' שנתנים בו עפצים וקומוס לח הוא, ובגמ' משמע דדיו וכו' יבש היי. ח' ה"רן. ט. רבי אמר. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. ט. ושייך לומר בו פלי קורטא. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. מדרקמא קורטא דדיוותא משמע שהוא יבש. מוס' מנח כ. ד"ה פלי. י. אלא בדיו של עפצים. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. יא. קליפת. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. יב. שמקליפת האלנות מבשלין את הדיו. מוס' הלא"ש. יג. והוא יבש, ואין נותנין בו לא עפצים ולא קומוס. ח' ה"רן. יד. דהיינו לחלוותי דמים שבאשה. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו. יט. דן[דיק אין לו גומי אלא לחלוותי. מוס' גיטין יט. ד"ה דיו.

עין משפט ונר מצוה

ל א ב מיי פ"ד מהל' מטהה הל' ט סגם עשין ה טו"ע"א א"ח פי' תרעה סעף א:

ל ב ד מיי שס טו"ע"ע שס סעף ג:

ל ב ה ד מיי פ"ד ש"ס הל' יא סגם שס טו"ע"א א"ח סימן רסג סעף ז וימנין מרעו סעף א:

ל ב ח מיי פ"ה מהל' שבת הל' יא סגם לאון סה טו"ע"ע א"ח פי' רסג סעף ז וימנין מרעג סעף א:

ל ב ט מיי פ"א מהל' מפילין הל' ד סגם עשין כה

קו"ע"א א"ח פי' לב סעף ג: ל ב י מיי פ"ג מהל' עטהה הל' ד סגם עשין ז

טו"ע"ע א"ח פי' מרעו סע"י ג: ג:

ל א ב מיי פ"א מהל' ברכת הל' ג סגם עשין ט:

ב ל מיי פ"ה מהלכות מטהה הל' ה וע"ש צמ"מ:

ב א מ ב מיי פ"ד מהל' מטהה הל' י סגם עשין ה טו"ע"ע א"ח פי' תרעה סעף ח:

ב א מ י מיי פ"ב מהל' מנחות עניים הלכה יב:



רבינו חננאל

ובענין (להדליק) [שדליקין] מי שהיה חייב ובר מצוה. והנשים מדליקות. עשיית שהותה דולקת כל היום כולו, לערב מכבה ומדליקה. ואכסנאי חייב בנר חנוכה, ואי משתתף בהרי אושפיתיה, או אם היה נסיב, וכו לא צריך. כל השמנים יפין לגו, ושמן זהת יפה מכולם. המדליק ביום ראשון מברך להדליק ושעשה נסים וזמן, מיכן ואילך מברך שחום ומניח וזמן. היכן צנינו דמברכין אשר קדשנו במצוותיו וצנינו להדליק. רב נחמן בר יצחק אמר שאל אביך ויגדך כו', [נר] אויא אמר לא חסור מן הדבר אשר יגידו לך, וזה צנו אלהינו לשמוע דברי חכמים. ואשקינן וכו' מצוה מדרבנן בעי ברכה, והותן הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין ומפרישין עליו ומפרישין אותו ערום בין השמשות, ואי אמרת דכל מצוה מדרבנן בעי ברכה, היכי מברך ערום, הא בעינן והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר וליכא. ושני אביי דאי דדבריהם כגון חנוכה וכיוצא בו בעי ברכה, אבל דמאי דאפילו לרבנן ספק הוא לא בעי ברכה. איני והא יו"ט שני דספק מדרבנן הוא ומברכין. ומשינין התם משום דלא ליזילולי בה. רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן, לסיכך לא בעי ברכה ברמאי. השתא אית מן רבנן דרייקין ואמרי לענין גולד כשהוא מהול, אציג דקיי"ל (כרבא) [כרבה] דאמר שמא עולה כבושה הוא לסיכך צריך להטיף ממנו דם בריח בחול. כיון שהוא ספק מדבריהן, כד מהול ליה בחול, לא צריך ברכה כמו הרמאי אמר רב הונא חצר שיש לה ב' פתחים בב' רוחות צריך ב' נרות דחיישינן לחשדא, ומגלי דחיישינן דתני ר' דברים בשביל ר' דברים אמרה תורה הנה פאה בסוף שדה מפני החשר וכו'.